

Nr 211.

Av herr **Olsson** i Ramsta, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 100, med förslag till lag om allmänna vägar på landet.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 100 framlägges för riksdagen »Förslag till Lag om allmänna vägar på landet».

Frågan om en omläggning av det nuvarande vägunderhållet med dess mindre vägdistrikt och naturaunderhåll efter modernare principer har länge stått på dagordningen.

Redan år 1911 uppdrog Kungl. Maj:t åt den så kallade vägkommissionen att verkställa utredning angående de åtgärder, som kunde finnas nödiga för åvägabringande av en jämnare fördelning av väghållningsbesväret, samt att utarbeta förslag till därav föranledda ändringar i väglagen m. m.

Kommissionen hade i oktober 1917 slutfört sitt arbete, och dess förslag sändes på remiss till länsstyrelserna.

Efter sedan alla infordrade utlåtanden inkommit, befanns, att så mycket anmärkingar framstälts mot vägkommissionens förslag, att det blev nödvändigt företaga en förnyad granskning och omarbetning av förslagen, innan de förelades riksdagen till avgörande.

För en sådan överarbetning av vägsakkunniges förslag lät också Kungl. Maj:t den 24 augusti 1920 tillkalla sex stycken sakkunniga, därav tre riksdagsmän och två landshövdingar.

Landshövding L. Reuterskiöld, Nyköping, blev ordförande i denna granskningsnämnd. I augusti 1921 voro dessa sakkunniga färdiga med sitt förslag till lag om allmänna vägar på landet jämte därmed sammanhängande författningar.

Kungl. Maj:ts förslag är i huvudsak byggt på det av de vägsakkunniga lämnade betänkandet.

Då nu riksdagen går till sin granskning av Kungl. Maj:ts förslag, så föreligger frågan i ett synnerligen väl förberett skick.

Som ett allmänt omdöme över det av de vägsakkunniga utförda granskningsarbetet kan sägas, att det lyckats för dessa sakkunniga att i avsevärd grad förbättra vägkommissionens förslag.

Vid en granskning av Kungl. Maj:ts förslag har jag också kommit till den uppfattningen, att nämnda förslag med vissa jämkningar och modifieringar bör kunna av riksdagen antagas.

I förslagets 2 kap. 5, 6 och 7 §§ återfinnas bestämmelser om s. k. särbidrag. Härom säges i 5 §: »Anlägges ny väg eller övertages förutvarande enskild väg till allmänt underhåll, skall vägstyrelsen söka träffa överenskommelse därom, att erforderlig vägmark tillhandahålles utan ersättning. Kan ej sådan överenskommelse träffas, skola de fastigheter, varom i 6 § förmåles, hava skyldighet att genom utgivande av särskilda bidrag i penningar (särbidrag) helt eller delvis gottgöra distriktet dess skäligena kostnad för förvärvande av den mark, som för nämnda ändamål erfordras; dock må ej kostnad för förvärvande av vägmark inom sådant område i köping eller municipalsamhälle, för vilket stadsplan fastställts, täckas medelst särbidrag.

Vad beträffande särbidrag i denna lag stadgas rörande fastighet, gälle ock i tillämpliga delar i fråga om gruva, bergverk, vattenverk, fabrik eller med fabrik jämförlig inrättning, ändå att sådan egendom icke är att hänföra till fast egendom.»

I 6 § talas om att särbidrag skola erläggas av alla fastigheter, som av vägen hava särskild nytta, och särbidragens olika belopp bestämmas i förhållande till den användning varje fastighet beräknas komma att hava av vägen.

I 7 § talas om vilken myndighet, som skall bestämma om särbidrag skall utgå eller ej och till vilket belopp. Det heter där sålunda: »Förordnar Konungens befallningshavande om anläggning av ny väg eller om övertagande till allmänt underhåll av förutvarande enskild väg och tillhandahålles ej erforderlig vägmark utan ersättning, skall befallningshavanden, om vägstyrelsen det begär, enligt de här ovan stadgade grunder bestämma, dels huru stor del av kostnaden för förvärvande av den för väg erforderliga mark, som må uttagas genom särbidrag, dels av vilka fastigheter och med vilka belopp särbidrag skola utgå, dels ock tid för erläggande av särbidrag. Rörande dessa frågor skall vägstyrelsen, där den vill påkalla särbidrag uttagande, låta vägdirektören med biträde av två gode män, vilka av honom utses bland dem, som äro inom vägdistriktet valda till gode

män vid lantmåteriförrättningar, uppgöra förslag, och skall Konungens befallningshavande lämna orsbfolkningen tillfälle att yttra sig över förslaget.»

Det är alltså intresseprincipen, som här skulle komma till användning vid dessa särbidrags uttagande. Vad jag först vill invända häremot är det, att om en ny väg anlägges, så är det ej endast ägarna av jordbruksfastighet samt gruvor, bergverk, vattenverk och fabriker, vilka få nytta av vägen, utan jämväl alla andra, som äga bostadslägenheter, såväl som alla, vilka bo inom området för den nya vägen. Municipalsamhället, till vilket vägen kan tänkas leda in, kan kanske mången gång få den allra största nyttan av vägen genom en rikligare införsel av livsmedel och ökad handelsomsättning.

Om därför intresseprincipen enligt Kungl. Maj:ts förslag kan sägas vara ensidigt utformad i bestämmelserna om särbidragen, så är detta dock av mindre betydelse för mig vid bedömandet av lämpligheten av en sådan bestämmelse i den föreslagna lagtexten. Det avgörande är den ovisshet och ojämnhet, som komme att bliva en följd, om dessa paragrafer om särbidrag skulle av riksdagen godtagas.

Nu tror jag ej, att ekonomiskt sett sådana särbidrag komme att spela någon större roll för vägdistrikten. I en hel del fall komme naturligtvis jordägarna att upplåta marken gratis och, där så ej skedde och för hög ersättning begärdes, står ju expropriationsförfarandet till buds. Fastighetsägarnas större nytta av vägen blir bra mycket bättre och rationellare beskattad genom vägfyrken, som följer taxeringsvärdet.

De jordbruksfastigheter, som komma att ligga efter den nya vägen, få vid kommande fastighetstaxering naturligtvis sitt taxeringsvärde beräknat efter läget i förhållande till väg och avsättningsort. Ett sådant typiskt fall förekom vid årets fastighetstaxering i Floda.

En ny väg hade anlagts från Katrineholms stad till Bie badanstalt. Bie hade förut omkring 1½ mil till Katrineholm samt en backig och dålig väg. Den nya vägen är förstklassig och utan backar samt förkortar väglängden till knappt en mil.

Till följe denna nya väg ansågs vid fastighetstaxeringen, att priset per hektar åkerjord vid Bie kunde höjas med 100 kronor per hektar. Skogens värde blev också höjt genom den nya vägen på grund av att väglängden till avsättningsorten förkortades.

En egendom på 50 hektar med skog höjdes på så sätt i sitt taxeringsvärde till följe den nya vägen med omkring 10,000 kronor, vilket ger 100 vägfyrk och i proportion därtill ökad utdebitering till vägkassan.

I motionens slutyrende kommer därför att hemställas, att 5, 6 och 7 §§ i 2 kap. ur den föreslagna lagtexten måtte utgå.

I 4 kap. 7 § är stadgat om grunderna för påförandet av vägfyrek för uttagandet av vägs katt.

Kungl. Maj:t har härvidlag följt de nu gällande bestämmelserna, som ge jordbruksfastighet en vägfyrek för varje 100 kronors taxeringsvärde, frälseränta och annan fastighet en vägfyrek för 200 kronors taxeringsvärde samt inkomst av kapital och arbete en vägfyrek för varje 30 kronor av inkomsten, för vilken erlägges bevillning till staten och som uppgår till minst 1,000 kronor. Inkomst av jordbruk skulle alltså fortfarande enligt Kungl. Maj:ts förslag komma att bli dubbelt hårdare belastad än inkomst av annan fastighet och sex gånger hårdare belastad än inkomst av kapital och arbete.

Om redan förut med de jämförelsevis låga taxeringsvärdena grunderna för vägfyrekens beräkning hava ansetts orättvisa och hårt belastat jordbruksfastigheterna, så kommer detta att framträda ännu skarpare med de nya taxeringsvärden, som årets fastighetstaxering medfört. En försiktig modifiering av grunderna för beräkningen av vägfyreken måste därför ur rättvisesynpunkt få anses påkallad.

Visserligen kan det invändas, att grunderna för beräkningen av vägfyreken måste tagas under omprövning vid antagandet av en definitiv kommunalskattelag om några år och därför ingen ändring nu vidtagas.

Detta må vara sant, men då genom de nya grunderna för fastighetstaxeringen en förskjutning skett till ytterligare nackdel för fastigheterna, kan jag icke uraktlåta att på denna punkt föreslå en ändring.

Jag kommer alltså att i mitt slutyrende hemställa om sådan omformulering av 4 kap. 7 §, att jordbruksfastighet påføres en vägfyrek för varje 200 kronor av taxeringsvärdet, och frälseränta och annan fastighet påføres en vägfyrek för varje 300 kronor av taxeringsvärdet.

Till sist måste jag i likhet med tvenne ledamöter av lagrådet vända mig mot stadgandet i 7 kap. 1 §, som med bötesstraff av ända upp till 200 kronor belägger försummelsen hos markägare att ej på tillsägelse av vägdirektören hålla vägbanan fri från intill densamma växande buskar och träd. Bestämmelsen i 5 kap. 1 §, som ger Konungens befallningshavande rätt att förelägga markägaren viss tid för utförandet av en renhuggning av vägbanan, vid äventyr att arbetet utföres genom Kungl. Maj:ts befallningshavandes försorg på den tredskandes bekostnad, kan ju i detta fall få anses vara tillräcklig.

Med stöd av det ovan anförda får jag därför vördsamt hemställa,

att riksdagen måtte bifalla Kungl. Maj:ts proposition, nr 100, med följande ändringar,

- 1) att 5 §, 6 § och 7 § i 2 kap. utgå;
- 2) att 7 § i 4 kap. får följande lydelse:

7 §.

Vad utöver de för vägdistriktet beräknade inkomster finnes erforderligt för bestridande av dess utgifter, skall täckas genom vägskatt. Vägskatten utgår efter vägfyrek av följande beskattningsföremål sålunda:

1. All jordbruksfastighet, med det undantag, som nedan sägs, påföres en vägfyrek för varje 200 kronor av taxeringsvärdet.

2. Frälseränta ävensom all annan fastighet, varför fastighetsbeviljning utgöres, påföres en vägfyrek för varje 300 kronor av taxeringsvärdet.

3. Inkomst, som uppgår till minst 1,000 kronor och varför beviljning till staten utgöres, påföres en vägfyrek för varje 30 kronor av den beskattningsbara andelen därav. Vad som icke uppgår till hel vägfyrek bortfaller. Äldre lotshemman skola, så länge de äro underkastade lotsningsskyldighet, vara befriade från vägskatt.

3) att ur 1 § i 7 kap. sista stycket orden: »Lag samma vare, där jordägare oaktat erhållen anmaning underlåter att vidtaga åtgärd, som i 5 kap. 1 § första stycket sägs», ur lagtexten utgå.

Till vederbörande utskott hemställes tillika om vidtagande av de omredigeringar i övrigt, som vid ett bifall till vad jag härovan yrkat kunna bliva nödvändiga.

Stockholm den 14 mars 1922.

Gustaf Olsson

i Ramsta.